

(α) Ο ποιμήν ο καλός και ο μισθωτός (10,1-21)

10.1. Αμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν ἀμὴν τῶν προβάτων ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλοτρίως ἐκείνος κλέπτει ἐστὶν καὶ ληστής. 2 ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμήν ἐστὶν τῶν προβάτων. 3 τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξέρχεται αὐτὰ. 4 ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῶ ἀκολουθοῦν, ὅτι οἴδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ. 5 ἄλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν τὸν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. 6 Ταύτην τὴν παραβολὴν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἢ ἐλάλει αὐτοῖς. 7 εἶπεν οὖν πάλιν ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. 8 πάντες ὅσοι ἤλθον [πρὸ ἐμοῦ] κλέπται εἰσὶν καὶ λησταί, ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. 9 ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· ὁ ἔμω ἐάν τις εἰσελθῇ σωθήσεται καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομήν εὐρήσει. 10 ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ; ἐγὼ ἤλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσοὺν ἔχωσιν. 11 Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμήν ὁ καλός· ὁ ποιμήν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθει σὺν ὑπὲρ τῶν προβάτων. 12 ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίστην τὰ πρόβατα καὶ φεύγει - καὶ ὁ λύκος ἀρπάξει αὐτὰ καὶ σκορπίζει - 13 ὅτι μισθωτὸς ἐστὶν καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. 14 Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμήν ὁ καλὸς καὶ γνώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γνώσκω τὴν ψυχὴν μου τίθει ὑπὲρ τῶν προβάτων. 15 καθὼς γινώσκω με ὁ πατήρ κάγω γινώσκω τὸν πατέρα, καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθει ὑπὲρ τῶν προβάτων. 16 καὶ ἀλλὰ πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης· κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσονται μία ποιμήν, εἰς ποιμήν. 17 διὰ τοῦτο με ὁ πατήρ ἀγαπᾷ ὅτι ἐγὼ τίθει τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. 18 οὐδεὶς αἶγει αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθει αὐτήν ἀπ' ἑμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖαι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρὸς μου. 19 Σχίσματα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. 20 ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, Δαιμονίων ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε;

10,1-21

21 ἄλλοι ἔλεγον, Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζόμενος· μὴ δαιμόνιον δύναται ταυτῶν ὀφθαλμοῖς ἀνοῖξαι;

493

Περὶ τοῦ «Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν» στον Ιωάννη βλ. *Handkonferenz* του Α. Schmolter στη σελ. 308. Ο Bernard σημειώνει πως ἡ ἐκφραση χρησιμοποιεῖται πάντοτε σε σχέση με κάποια δυσκολία, αμφιβολία, ατομία· προκειται για καθολικὸ κύριος ἐπισημη ἀπόφαση για κάτι που μπορεί να προκληθεῖ ἀκλήρη (ὁ.π. II, σελ. 50). Κατὰ τον Τρεμπελά, συνδέει το επακολουθοῦν με το προηγηθέν εἶτε ως ἐπιβεβαίωση εἶτε ἀντίθεση πρὸς αὐτὸ (ὁ.π., σελ. 363). Στην προκειμένη περίπτωση τοῦ στίχ. 1 εἰσάγει κάποια «απαρομία». Στη Σοφ. Σειρά 47,17 ὁ ὅρος αὐτός εἶναι συνώνυμος με τὴν «απαρολή». Ο Τρεμπελάς θεωρεῖ τὴν «απαρομία» ὡς παρόμοιο λόγο που ἐκφράζεται με σύντομα γλωσσικά, ἀν καὶ ἀλλοῦ σημειώνει ὅτι «απαρομία» καὶ «απαρολή» συγγέγονται (ὁ.π. σελ. 367). Ἀλλοῦ ὅμως, ὅπως στο 16,15-16-29 «απαρομία» σημαίνει μια ἀσαφὴς δηλούμενη ἀλήθεια, ἡ οποία πρόκειται ἐν καιρὸ να ἀποσαφηνισθεῖ. Κάποιοι ἐκ τῶν ἐξηγητῶν ερευνῶν μὴ τυχόν βρῶν σχέση μετὰ τοῦ «Ἀμὴν ἀμὴν λέγω...» καὶ τῆς «απαρομίας». Ἐγὼ νομίζω πως το «αμὴν ἀμὴν» σχετίζεται μόνο με κάτι που κάποιοι συγγραφεὶ του Δ' Εὐαγγελιστῆ μάλον παρεβλέπουν, ὅτι δηλ. ὅποιος δὲν μπαίνει ἀπὸ τὴ θύρα ἀλλὰ πηδαίει τὸν τόξο για να μπαί στη στήνη με τα πρόβατα εἶναι «κλέπτης» καὶ «ληστής». Μόνο ἐνός που μπαίνει ἀπὸ τὴ θύρα μπορεί να εἶναι ὁ Ποιμὴν τῶν προβάτων. Κατὰ τὴν Ἰουδαϊκή παράδοση «θύρα» ἦταν τα ἔργα του Νόμου, ὁ Μωυσῆς ἦταν ὁ θυρωρὸς (θεοδωρος Μωμουεστίας). Τώρα ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἡ θύρα, ἀπὸ ἀπόφαση τα ἔργα του Νόμου. Ο Θεοδ. Μωμουεστίας μάλιστα παραπέμπει στις συμβουλές του νομοδιδασκάλου Γαμαλιήλ. (Πιράς, 5,33 εξ.). Οἱ ὅπως οἱ πρόβες του Ποιμῆνα δείχνουν ὅτι αὐτός εἶναι αὐτὸς ἀφθονίας ἀνάδον για τα πρόβατα που γνωρίζουν τὸν Ποιμῆνα, ὅπως ὁ Υἱὸς γνωρίζει τὸν Πατέρα. Ο Βαρναβας Lindars στο «αμὴν ἀμὴν» ἀναγνωρίζει το σημά εισαγωγῆς ἐνός αὐθεντικῶ ὑλικῶ ἀπὸ τὴν παράδοση του Ἰησοῦ (*The Gospel of John*, London, 1972, σελ. 355). Ἐξ ἄλλου, ὁ J. Robinson (*The Parable of the Shepherd*, ZNW 46 1955, σελ. 233-240), «απαρομία» θεωρεῖ τὴν σύνδεση τῶν στοιχείων δύο ανεξάρτητων «απαρομιῶν» καὶ τὴν ἀπονη

αυτή δέχεται και ο Dodd και ο Lindars περί της «θύρας» αφενός και της γνωριμίας των προβάτων με το βοσκό αφετέρου.

Δεν αρκεί που ο «θυρωρός» της στάνης τον γνωρίζει και του ανοίγει την εξώπορτα· επιπλέον, τα πρόβατα καταλαβαίνουν τη φωνή του, όταν τα καλεί κατ' όνομα και τα βγάζει έξω για βοσκή. Κατόπιν, όταν βγουν στη βοσκή, αυτός πάει μπροστά για να ανοίξει και να δείξει το σωστό δρόμο και τα πρόβατα τον ακολουθούν, γιατί γνωρίζουν τη φωνή του, ξέρουν πως τα φροντίζει και τον εμπιστεύονται. Η «φωνή» ως σύνδεσμος μεταξύ Ποιμένα και προβάτων παίζει σημαντικό ρόλο στην «παροιμία»· γι' αυτό προστίθεται: έναν ξένο ποτέ δεν θα τον ακολουθήσουν, γιατί η φωνή των ξένων δεν τους είναι οικεία. Ότι ο Ιησούς με την «παροιμία» δεν εννοούσε απλά και ευκολονόητα πράγματα επιβεβαιώνεται—όποια κι αν είναι τελικά η σημασία της «παροιμίας» ως τρόπου έκφρασης—αφού στην περίπτωση μας «εκείνοι ουκ έγνωσαν τίνα ην α ελάλει αυτοίς» (στίχ. 6).

Κατηγορούσαν οι Ιουδαίοι τον Ιησού ή και την Εκκλησία του—λένε κάποιοι εξηγητές—ως «κλέπτη» ή «ληστή» (τι είδους ληστή; Μήπως απλώς επιτείνει την έννοια του «κλέπτη»), που δεν έμπαινε είτε από την πεπατημένη είτε από τη θύρα της στάνης αλλά πηδούσε από τον τοίχο και προσηλύτιζε Ιουδαίους στο χριστιανισμό; Η άποψη αυτή αποκρούεται. Ή ο λόγος εδώ, όπως ήδη παρατηρήσαμε, μπορεί να είναι για τον Ισραήλ με τους διάφορους αυτοπρόβλητους σωτήρες της πατρίδας από τους Ρωμαίους κατακτητές (ο μη εισερχόμενος διά της θύρας αλλά αναβαίνων αλλαχόθεν... κλέπτης... ληστής), έναντι των οποίων ο Ιησούς διαρρήδην διαφοροποιεί τον εαυτό του. Για τα πρόβατα αυτοί οι άλλοι είναι «αλλότριον», δηλ. ξένοι, όπως φαίνεται από τη δική του λαλιά ή τη φωνή του. Ή πρέπει να δεχθούμε πως ο Δ' Ευαγγελιστής όχι μόνο απολυτοποιεί τη δική του θρησκευτική διδασκαλία με την έννοια της ασύγκριτης ανωτερότητας, αλλά θεωρεί ότι όποιες θρησκευτικές προσπάθειες έγιναν κατά την εποχή του για την καθοδήγηση του λαού, όχι μόνον του Ιουδαϊκού αλλά γενικά του λαού της εποχής, προέρχονταν από κάποιο κακό πνεύμα κλοπής και ληστείας των προβάτων. Επ' αυτού θα λέγαμε: γιατί όχι;

(7-10), την ερμηνεία της, όπου ο Χριστός δεν εμφανίζεται ως ο Ποιμήν αλλά ως η θύρα· τρίτον (11-18), μια άλλη πιο φυσική ερμηνεία όπου ο ίδιος ο Ιησούς παρουσιάζεται ως ο Καλός Ποιμήν. Ως εκ τούτου είναι αδύνατο να χαραχθεί διά του όλου μια συνεπής γραμμή σκέψης ή μια συνεπής χρήση των παροιμιών». (ό.π. σελ. 234).

Στους στίχ. 11 εξ., εν πάση περιπτώσει, αντιπαρατίθεται στον «καλό ποιμένα», που είναι ιδιοκτήτης των προβάτων, ο «μισθωτός» που δεν νοιάζεται για τα πρόβατα και τα εγκαταλείπει, όταν γίνει επίθεση λύκων στο κοπάδι. Αντίθετα, ο «καλός ποιμήν», ο ιδιοκτήτης των προβάτων, είναι έτοιμος να θυσιάσει τη ζωή του για να γλιτώσει τα πρόβατα από τη μανία του λύκου. Για το ποιους μπορεί να εννοεί ως «μισθωτούς» μιλήσαμε ήδη παραπάνω. Δεν είμαστε βέβαιοι ποιους ακριβώς εννοεί.

Οι στίχ. 14 και 15 αποτελούν αληθινό *cux* της ερμηνείας της περικοπής, ιδίως για την πρόταση του Bultmann περί Γνωστικού υπαρξιακού υπόβαθρου από τη μια μεριά, έναντι της άλλης περί επεξεργασίας υλικού από την Π.Δ., ιδίως τον Ιεζ. κεφ. 34. Γράφει π.χ. ο Brown: «φαίνεται βασικά πως το πορτραίτο του Θεού (ή του Μεσσία) στον Ιεζεκιήλ, εν αντιθέσει προς τους κακούς ποιμένες που λεηλατούν κοπάδια και επιτρέπουν την απώλεια των προβάτων, χρησίμευσε ως πρότυπο για το πορτραίτο του ίδιου του Ιησού ως του ιδεώδους ποιμένα, σ' αντίθεση προς τους Φαρισαίους, που είναι κλέφτες και ληστές των προβάτων, όπως είναι και μισθωτοί που αφήνουν το λύκο να σκορπίσει την ποιμήνη... Αν η γνώμη των προβάτων κατ' ιδίαν στον Ιωάννη είναι όπως η φροντίδα για το ατομικό πρόβατο της Παραβολής του Απολωλότες Προβάτου, τότε βρισκόμαστε πράγματι κοντά στον Ιεζεκιήλ, όπου ο Θεός λέγει «θα αναζητήσω το απολωλός». Είναι αξιοπρόσεκτη εδώ η αμοιβαιότητα της γνώσης μεταξύ ποιμένα και προβάτων (Ιω 10,14)· μήπως όμως ακόμη μας πάει πιο πέραν των παραλλήλων της Π.Δ.; Δεν θα μπορούσε το θέμα αυτό να εξαχθεί από κάποια κοινή στην Κ.Δ. αντίληψη περί εσωτερικής σχέσης και αμοιβαιότητας (Μτ. 11,27· Λκ. 10,22· Γαλ. 4,9) μάλλον παρά από μακρινές, όπως προτείνει ο Bultmann, Γνωστικές παραδόσεις; Ο εικονισμός της άμεσης Ιωάννειας συνάφειας, όπως αυτή της συγκέντρωσης και άλλων προβάτων και εκείνων του καλού ποιμένα (10,16) προέρχεται από το Ιεζ. 34, 23· 12-13» (ό.π. σελ. 398).

Πάντως, ο στίχ. 15 περί της εκ των ένδον γνωριμίας του Ιησού με τα δικά του πρόβατα («τα εμά»), κατά το παράδειγμα της αλληλογνωριμίας Πατρός και Υιού, ο οποίος προσφέρει τη ζωή του υπέρ των προβάτων, κλίνει ίσως την πλάστιγγα προς μια πρόταση που πάει και πέραν του Ιεζεκιήλ.

Ο στίχ. 16 κάνει λόγο και περί άλλων προβάτων που δεν σχετίζονται με την Ιουδαϊκή αυλή, ή τέλος πάντων με την «αυλήν» των προηγούμενων προβάτων, τα οποία ο Ιησούς είχε έλθει για να σώσει. Εκεί πρόκειται γι' αυτούς που ο Ιησούς ήλθε να σώσει και που, εντός του Ισραήλ, αντιπροσωπεύουν την ομάδα αυτών που πιστεύουν στον Ιησού. Τα «άλλα πρόβατα» που δεν ανήκουν στην προηγούμενη «αυλή» είναι προφανώς εξ Εθνών χριστιανοί που πρέπει να οδηγηθούν, αφού είναι τώρα σκόρπιοι, εκεί που είναι τα άλλα πρόβατα με την ακοή της φωνής του, για να γίνει έτσι μια ποιμήνη με ένα Ποιμένα. Ο Χρυσόστομος για το στίχ. 15 παρατηρεί: «ουκ ανάγκης εστιν, αλλά του πάντως εσομένου δηλωτικόν». Το «δει αγαγείν» αναφέρεται πιθανώς στις προφητείες (Ησ. 42,6· 49,6· 59,8), όπως και η περίφημη αρχιερατική προφητεία του Καϊάφα: «...αλλ' ίνα και τα τέκνα του Θεού τα διεσκορπισμένα συναγάγη εις εν» (11,52). Εκφράζει ο στίχος το ειδικό εκκλησιαστικό ενδιαφέρον με την πρόρρηση της ιεραποστολής στην Οικουμενική Εκκλησία. Πάντως και στην περίπτωση αυτή του στίχ. 16, παρά τις αντιρρήσεις του Brown, φαίνεται μάλλον να έχει δίκιο ο Bultmann, κατά τον οποίο ο στίχ. 16 είναι μεταγενέστερη προσθήκη ή παρεμβολή (ό.π. σελ. 292) και η πραγματική συνέχεια του στίχ. 15 περί θυσίας της ζωής του καλού Ποιμένα υπέρ των προβάτων έχει τη φυσική συνέχειά του στο στίχ. 17, που αναπτύσσει περαιτέρω την ίδια ιδέα της προσφοράς της ζωής του. Δύο πράγματα εκφράζονται με όσα λέγονται στο στίχ. αυτό: (1) η θυσία του υπάγεται στο έργο που τον κάνει Αποκαλυπτή· γιατί το ότι τον αγαπάει ο Πατέρας δείχνει (όπως το «γινώσκειν» τον Υιό από τον Πατέρα στο στίχ. 15) τη σχέση του προς τον Πατέρα και το αξιωματό του ως Αποκαλυπτή, αφού όντας υπέρ των ιδίων και, βεβαιώνοντας τούτο με το θανατό του, αναδεικνύεται ως ο Αποκαλυπτής. (2) Ο σταυρικός θάνατος του Ιησού –μιλώντας κατ' άνθρωπο– δεν είναι οριστικός· θα πάρει την προσφερθείσα ζωή του πίσω, γιατί με τη θυσία του αυτό κάνει, αποδει-

σώτηρον παρρησιάζωνται καὶ τὸ γὰρ οὐ μὲν ἀποτήρησαν τὴν ἡμετέραν

καὶ οἱ δὲ τὴν ἀλήθειαν.

Πολύτιμος, κατὰ τὸν νεογνητικὸν τὸν ἰωάννην κειμήλιον εἶνε

ἡμεῖς τὸν λόγον περὶ τῶν σχέσεων τοῦ ἰησοῦ πρὸς τὸν ἰουδαϊκὸν καὶ

πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἐν γενεῇ. Το κεφ. 10 θέτει κἀββα τὸ ἴδιον

ἀποβλέπει καὶ παρεμφερῆ στον ἀναγνώστη τὸσο τὴν ἀπομνημῆς πάλι-

ποῦς πρὸς τὸν ἰουδαϊκὸν ὅσο καὶ τὸ ἀντιθετό. Ἰπρόκειται, ἀποφα-

σὺν γὰρ εἶνα ἀπὸ τὰ σοφιστικὰ ἀποβλέπει τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Δ' Εὐ-

αγγ. Ὑπάρχουν ἐπιχειρήματα τὸσο ἀπὸ τὴν ἡμετέραν ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν

ἀλλή. Ἡ ἀπομνημῆς γενεῇ ἐπιφανεῖται εἶχε ἡμετέρα ἰδία σοφιστικὰ

ἀντιμετώπιζε τὸ ἴδιον ἀποβλέπει ἡμετέραν τὸν Παύλο, τὴν οὐρανῶν, βέβαια,

πάντοτε τὸν ἀναγνώστην. Βέβαια, ἡ ἰωάννην σαφῶς ἀπερρίπτει τὴν

παύλαια κριτικὴν, ἀπὸ τὸ ἰωάννην τοῦ ἰησοῦ περισοῦτερον ἀπὸ ὅλους τοὺς

ἀλλή. ὅσοις ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦ ἐπέδειξε ὡς ἰσοδύναμο κατὰ τὴν οὐ-

ρακίαν, κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἰησοῦ τοῦ ἰουδαίου καὶ τὸν ἰσχυρὸν καὶ τὸν

ἰσχυρὸν κατὰ τὴν οὐρανῶν καὶ τὸν ἰσχυρὸν κατὰ τὴν οὐρανῶν καὶ τὸν ἰσχυρὸν κατὰ τὴν οὐρανῶν

ἀνταποκρίθει ὁ αὐτὸς τὸ ἀποβλέπει. Ἐν τῇ ἰωάννην, ὁ ἰωάννης

προφήτης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων. Ἐν τῇ ἰωάννην, ὁ ἰωάννης

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

καὶ τὸν ἰησοῦν ἐπιφάνειαν τὸν ἰησοῦν, ὅτι τὸ ἰωάννης ἰησοῦς εἶνε ὁ ἀντιθετός τῶν ἰουδαίων

αυταποκριθελ ε' αυτο το ροβλημα. Ετο κατα Ιωαννην, ο Ιουδαίος
 Προφήτης Ιησους είναι ο «σωτήρας του κόσμου». Τοσο ατομαλ ην
 καινοθρηνα εφημερια των Γραφών: οη και ηε κτισιο Προφήτην αλλα ηε
 τον Υιο του ο Θεός εσεβήσεται ην τν σωτήρα του κόσμου αυτο όμως
 σημαίνει διέβρωσιστη της σωτηρίας, γρηψ να παραλειπασται στο Δ'
 Ευγγ. η ημερία παός ο Ιησους κατάεται από τη Ναζαρετ και είναι υδός
 του Ιωσήφ, από γωστή δηλ. Γαλιλαική οικογένεια. Αυτός, βέβαια, ο
 universalismus της σωτηρίας ηρωματιζε τον ακριβή και ηε τους ηνω-
 στους όρους καθορισμέ της προέλευσης του Ιησού, τον φυσική βε-
 ηηποδοσε ως προς την καταγωγή ην θεωρηθεί άνωτος, ενώ στο κει-
 7 εζ. εισάγεται από τον Δ' Ευγγελιστή στο κείμενο το θέμα «η δυνα-
 του Ιησού που είναι γωστός», ηατ, κατά τον Ιωαννην, ταπεινός όμοιος
 τους Ιουδαίκοβς όρους ην την αφοδότη του ως Μεσσία, δηλ. ως Βαν-
 λεία του μελλόντος αιώνος. Το θέμα αυτο ενδισπερε, κατά τη άποψή του
 Ιησού, τον Πλάτο ως καθαρά η' αυτον σοκρικό και η Ιουδαική ηθική
 (στο κατά Ιωαννην) εκει επικέντρωε την καταγωγή της κατά του Ιησού
 για να εστιχεται την καταδικη του Ιησού από ηέρος τον Πλάτο, ενώ
 κατά τη άποψη του Ιησού αυτου ηε τον Ιησού εωτασε τον Πλάτο, ενώ
 κώς και η διαμαρτυρία των Ιουδαίων ην την εστρησή του Πλάτο, εν-
 του Στραποβ του κριτικόν δέηται ουδός ότι ο Ιουδαίος στο κατά Ιω-
 αννην δίκασαν τον Ιησού βάσει υρωμών, ότι βάσει καταγγελιών. Ομο-
 ο Ιησους ερωτάται από τον Πλάτο ανευθείας αν είναι βασιλεύς των
 Ιουδαίων, ο Ιησους απεταη τη άποψή του βασιλεία ότι ηε ηε πολιτική
 αυτου του κόσμου αλλα ηε ηηε αληθινή που εφεται από τον αλλο κρι-
 σίον.

σώσεων πληροπορών και το ηατ ο ηεν ποτήσησαν τη ηηα παρόση
 και οι δε τιν αλλη.

Πολύς, κατά τον υρωμηματισμό του Ιωαννην κειμένου εγινε
 ηέηρη τόρα λόγος περί των σχέσεων του Ιησού προς τον Ιουδαισμό και
 προς τους Ιουδαίους εν γένει. Το κει. όμως 10 θέτει καθαρά το ίδιο
 ροβλημα και παραθυμίζει στον αναγνώστη τόσο την άποψη ηιας πλη-
 ρους πηξής προς τον Ιουδαισμό όσο και το αυθιετο. Πρόκειται, ποποα-
 νός, για ένα από τα σοβαρότερα ροβλήματα της εφημερίας του Δ' Ευ-
 γγ. Υπαρχουν εριεφηήματα τόσο από τη ηηα πλέρηά όσο και από την
 άλη. Η πορηγομένη γενιά εφημερευτών είχε ηε την ίδια σοβαρότητα
 αυτηερωτασει το ίδιο ροβλημα ηε τον Πάολο, ηηρουμένω, βέβαια,
 πάντοτε των αναλογιών. Βέβαια, η ιωάννης σαφώς υπερβαίνει την
 παύλα κριτική, αφού ο Ιωάννης τονίζει πορισσοτέρο από όλοος τους
 συγγραφείς της Κ. Δ. ότι ο Ιησους είναι Ιουδαίος ηέσα σε όλα το Δ' Ευ-
 γγγ., όπως σημειώνει ο Γερμανός καθηγητής Thomas Söding, *Was kann
 von Nazareth schon Gutes kommen?* (Ιω. 1,46) Die Bedeutung des Ju-
 deums in Johannes evangelium, New Testament Studies, vol., N, Janu-
 ary, 2000, σελ. 21-41). Με τς ιδιότητές του ετε ως Παββίλου Διδασκα-
 λου ετε ως Προσκυνητή κατά τς ηεγύλες εορτές του Ιουδαισμού, παρά
 δαίκοος χαρακτικής του Ιησού τονίζετ αι ιδιαιτερα όχι ηόνο κατά τη συ-
 ζήτηση του Ιησού ηε τη Σαμαρείτιδα (κει. 4), στο κει. 7 όχι ηόνο
 στους λόγους του Ιησού κατά την εορτή της Σκηνοπηγίας, αλλά κατά
 τς συζητήσεις του όχλου περί του πόθεν αναμείνεται ο Μεσσίας και πό-
 θεν κατάγεται ο Ιησός, στο κει. 18 κατά τη συζήτηση ηε τον Πλάτο
 περί του ποιος εθώνεται για τη δικη του και γιατ.

Το ερωτημα που τίθεται από τα παρπάνω και πολλά άλλα που
 μπορούν να προσαχθούν είναι: Ποια είναι η σχέση της «θετικής υιοτή-
 τας» του Ιησού προς την Ιουδαική του καταγωγή; είναι συνθετική η α-
 ντιθετική; Ο Bullmann π.χ. δέχεται πως η σχέση αυτη είναι αντιθετική,
 γι' αυτο καταβείζει σε ένα είδος ηανδακόβ Ιωστοκισμοβ για να α-

είναι επίσης ανοιχτός προς τους «Ελληνες». Η διαλεκτική, εξάλλου, του πρώιμου του Ιησού στον Ισραήλ προς τις σωτηριολογικές του βλῆψεις δεν είναι χαρακτηριστικό μόνο του Δ' Ευαγγ. αλλά όλης της καινοδια-

θηκικής χριστολογίας.

Πόσο, πράγματι, αντίθετος είναι αυτός εδώ ο κόσμος προς τον Θεό! Αφού ο Υιός του Θεού εστάλη στον κόσμο, στον Ισραήλ και παρὰ ταῦτα ἔτυχε τέτοιας υποδοχής! Η προτίμηση του Θεού ήταν η θρησκεία της Π.Δ. Αλλά κι ο Ιουδαϊσμός αποδείχθηκε εξαιρετικά εχθρικός προς τον Ιησού. Φαντάσου τι θα γινόταν με την αποστολή του Υιού προς άλλους, κι όχι Ιουδαίους! Είναι πιθανό κάτι τέτοιο να θάξει να πει ο Δ' Ευαγγελιστής!

(γ) Ὑστατη μνεία της βαπτισίας του Βαπτιστή (10, 40-42)

40 Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων καὶ ἐμείνεν ἐκεῖ. 41 καὶ πολλοὶ ἤλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδὲν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τοῦτου ἀληθῆ ἦν. 42 καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.

Το ὄλο θέμα της γενικότερης αρνητικής στάσης των Ιουδαίων κατά την κηρυγματική και ἄλλη δράση του Ιησού στα Ιεροσόλυμα σύμφωνα με τα κεφ. 7-10, κλείνει ο Δ' Ευαγγελιστής με μια τελευταία υπόμνηση της θετικής περί του Ιησού γνώμης του Βαπτιστή Ιωάννη. Μήπως η αντίδραση του Ιεροσόλυμηνικού λαού ἔκανε τον Ιησού να θυμηθεί πῶς ἔκτινησε τη δημόσια δράση του στον Ιορδάνη ποταμό, κοντά στον Βαπτιστή Ιωάννη; Πήγε ἐκεῖ που ο Ιωάννης ἔδρασε «το πρῶτον», επειδή ο Βαπτιστής και η συνοδεία του είχαν, κατά το Ιω. 3,22 εἰς, μετακινηθῆναι «εἰς Αἰών εγγὺς του Σαλήμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ και παρῆλινοντο και βαπτίζοντο» (3,23 εἰς). Φαίνεται πως ο Δ' Ευαγγελιστής που μόλις προηγουμένως αναφέρθηκε στα «Σημεία» του Ιησού θυμήθηκε ὡς προς τον Ιωάννη, μια πολύ αξιοσέβαστη μορφή για τους Ιουδαίους, ὅτι «Σημείον ἐποίησεν οὐδὲν» κατ' ἀντίθεση προς τον Ιησού ο οποίος ἔκανε πολλά «Σημεία». Κατ' ἀντίθεση, μάλιστα, προς την προηγούμενη περικοπή της

Η Ανάσταση του Λαζάρου (11,1-57)

(α) Περιστατικά του θαύματος (11, 1-16)

11 1 Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. 2 Ἦν δὲ Μαριὰμ ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρω καὶ ἐμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει. 3 ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι, Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. 4 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς. 5 ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. 6 ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τότῳ δύο ἡμέρας, 7 ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς, Ἔγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. 8 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Ῥαββί, νῦν ἐξήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; 9 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, οὐχὶ δώδεκα ὥραι εἰσιν τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τοῦτου βλέπει; 10 ἐὰν δὲ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. 11 ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται; ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. 12 εἶπαν οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτῷ, Κύριε, εἰ κεκοίμηται σωθήσεται. 13 εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. 14 τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ, Λάζαρος ἀπέθανεν, 15 καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἦμην ἐκεῖ; ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. 16 εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συμμαθηταῖς, Ἔγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτόν.

Η ανάσταση του Λαζάρου είναι το τελευταίο σημείο που ο Δ' Ευαγγελιστής παραλαμβάνει από το «Βιβλίο των Σημείων», το επεξεργάζεται και το εκθέτει σύμφωνα με τις δικές του θεολογικές απόψεις. Για ένα τόσο στενό φίλο, όπως ο Λάζαρος, δεν μπορεί ούτε στον Δ' Ευαγγελιστή να αποδοθεί η έκφραση «ην δε τις ασθενών Λάζαρος από Βη-

θανίας, εκ της κώμης...» (11,1). Αυτό είναι έτσι παρμένο από την «Πηγή των «Σημείων» και θυμίζει την περίπτωση του Παραλυτικού στο 5,5 «ην δε τις άνθρωπος εκεί...», αλλά και την περίπτωση του Νικοδήμου «ην δε άνθρωπος εκ των Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτό...» (3,1).

Ἐχει γούστο, επίσης, πως η πατρίδα του Λαζάρου (στα εβραϊκά Ελεάζαρ = ο Θεός είναι βοηθός), η Βηθανία = οίκος υπακοῆς, Ν.Α. των Ιεροσολύμων, 3 χιλιόμετρα απόσταση, προσδιορίζεται στο κείμενό μας ως η «κώμη Μαρίας και Μάρθας της ἀδελφῆς αὐτῆς» και ὅχι εν σχέσει προς τον Λάζαρο. Ασφαλώς, κατά τη γνώμη μας, ο Ιωάννης δεν έχει υπόψη του την τελείως διάφορο παράδοση του Λουκά περί Μάρθας και Μαρίας (Λκ. 10,38-42). Ο στίχ. 2 πραγματικά παραξενεύει. Δεν νομίζω ὅμως ὅτι επιχειρεῖ να διορθώσει κάποια ἄλλη γνωστή παράδοση για τη σχέση της Μαρίας με το Λάζαρο. Νομίζω κι ἐγώ, ὡπως ο κ. Καρακόλης (ὁ.π., σελ. 253 ἐξ.), ὅτι ο στίχος αὐτός εἶναι δείγμα της τεχνικῆς του Δ' Ευαγγελιστῆ να ἀποκαλύπτει βαθμιαία κάποιες λεπτομέρειες, ὅπου νομίζει αὐτὸ ἀπαραίτητο. Θεωρῶ πολὺ πιθανὸ πως αὐτὸ που ἐδῶ φαίνεται σαν περιττὴ προσθήκη σχετίζεται με τὴν «Πηγή των Σημείων», ὅπου κάπου θα γινόταν λόγος περὶ Βηθανίας σε σχέση με τὴ Μάρθα καὶ τὴ Μαρία. Καὶ οἱ δύο ὅμως παρουσιάζονται στο Δ' Ευαγγ. θεολογικῶς ἀρκετὰ ἐνδιαφερόμενες καὶ ἐνδιατρίβουσες, ὅχι μόνο ἡ μία, καὶ ἐξ αὐτῶν ἡ Μαρία χρεώνεται ἐπίσης με τὴν ἀλείψη τοῦ Ἰησοῦ με μύρο καὶ το σκούπισμα των ποδῶν του με τὶς τρίχες τῆς κεφαλῆς τῆς (12,3-8). Ο παρὲμβλητος στίχ. 2 μας μιλάει περὶ τοῦ ἀσθενήσαντος Λαζάρου, συνιστώντας τον μέσω τῆς Μαρίας, που ἀλείψε τον Ἰησοῦ με μύρο.

Στο στίχ. 3 οἱ ἀδελφές δεν καλοῦν το γιαντὸ ἀλλὰ τον Ἰησοῦ. Ἐχουμε, ὅμως, πολλὰ για τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη παράλληλα, ὅχι μόνον ἀπὸ τὴ Συνοπτικὴ παράδοση ἀλλὰ καὶ τὴν Ἰουδαϊκὴ κατ' ἐξοχὴν, ὅτι ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ τότε ἐμφανίζονται ὡς οἱ θεραπευτές. Ἡ ἀπάντηση που δίνει ο Ἰησοῦς στους ἀγγελιοφόρους σχετικῶς με τὴν αἰτία τῆς ἀσθένειας τοῦ Λαζάρου εἶναι θεολογικῶς παράλληλη προς τὴν αἰτιολογία ἐκεῖνης τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ, τοῦ θεραπευθέντος στο κεφ. 9: «οὔτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τα ἔργα του Θεοῦ ἐν αὐτῷ. Ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τα ἔργα ... ἕως ἡμέρας ἐστίν' ἔρχεται νυξ...» (στίχ. 9,3-4). Το ἴδιο περὶ τοῦ λέγεται καὶ για τὴν περίπτωση τοῦ Λαζάρου:

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ
Σύμφ. Διαπομπή των Υπογράφων στην Καινή Διαθήκη
Εκδόσεις Ερασιμαί
1 Γούρας, Π. Βουλιαγμένης, 1 Καρυδιάσπυρος

Copyright © Σάββας Αγούριμης, Θεσσαλονίκη, Βιογράφος

ISBN 960-240-302-8

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΒΟΥΡΝΑΡΑ
Καρυδιάσπυρος 12 - 146 23 Θεσσαλονίκη
Τ.Θ. 11226 - 146 24 Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310 276 941 - FAX 2310 278 822
E-mail: panagiotis@kallithea.net

Υπεύθυνος έκδοσης, εκδόσεων και διανομής:
Σάββας Αγούριμης, Σύνταξ Σαυμάκου Τηλ. / Fax. 2310 808 757
Σταυροπούλου Θεσσαλονίκης
Φωτοαντίτυπα έκδοσης:
Αρχισυντάκτης: Γεωργίου Κ. Κούρτογλου

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ
4

ΣΑΒΒΑΣ ΑΓΟΥΡΙΜΗΣ

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ
Α' Κεφ. 1-12

© Σάββας Α. Αγούριμης, Θεσσαλονίκη, Βιογράφος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. ΒΟΥΡΝΑΡΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2005